

І.І. Рехтета, аспірант

Миколаївський національний університет ім. В.О. Сухомлинського

ГЛОБАЛІЗАЦІЙНИЙ АСПЕКТ ІННОВАЦІЙНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ

У статті розкривається вплив процесу глобалізації на інноваційну сферу, проаналізована інноваційна активність українських підприємств, розглянуті аргументи щодо необхідності розвитку інноваційної інфраструктури.

***Ключові слова:** інновація, інноваційна інфраструктура, інноваційний розвиток, глобалізація, конкурентоспроможність.*

Постановка проблеми. Активне включення економіки України до глобальних процесів обміну зумовлює високе значення проблеми впровадження інвестиційно-інноваційної моделі розвитку, в контексті якої повинна бути сформована національна виробнича система, адаптована до змін світової кон'юнктури та внутрішнього попиту. Про необхідність переходу України до інноваційно-орієнтованої моделі розвитку економіки свідчить також її низький рівень конкурентоспроможності, що обумовлений структурною деформацією економіки, низьким рівнем технологічного розвитку, кризою макроекономічного середовища та неефективністю суспільних інститутів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми розвитку інноваційної інфраструктури та впливу глобалізації на її діяльність розглядаються у працях Д.М. Стеченко, Н.Ю. Тимошенко [7], А. Князевич [4]. На необхідність інноваційного прориву та розвитку інноваційної інфраструктури наголошує Е.М. Нестеренко [6] та Л.Л. Антонюк [2].

Формулювання цілей статті. Мета статті - дослідження особливостей розвитку інноваційного підприємництва в Україні у глобалізаційному аспекті.

Виклад основного матеріалу досліджень. За умов глобалізації інвестиційних процесів для України немає іншого вибору як розробляти модель інноваційного розвитку економіки, розвивати інноваційне підприємництво, посилювати інноваційний характер виробничої діяльності. Адже сучасний ринок діє за допомогою нововведень, а

інноваційне прискорення є основою його сталого розвитку. Підприємництво закономірно виступає одним з наймогутніших факторів інноваційного розвитку, оскільки до цього спонукає підприємницький інтерес. Разом з тим велика роль у посиленні інноваційної орієнтації підприємництва належить державі, яка для стимулювання підприємця до активної дослідницької діяльності, оволодіння інформацією та нарощування інтелектуального потенціалу має задіяти ефективну систему економічних заходів.

Першочерговими пріоритетними стратегічними завданнями інноваційної політики України можна визначити розвиток конкурентоспроможних на світовому ринку вітчизняних промислових підприємств, забезпечення впровадження сучасних інноваційних технологій, модернізацію економіки, створення потужних корпорацій із значним інноваційним потенціалом, налагодження тісного співробітництва великих і малих інноваційних підприємств [4, с.86].

Важливу роль у забезпеченні ефективного функціонування інноваційного підприємництва відіграють складові інноваційної інфраструктури, зокрема, такі як технопарки, бізнес-інкубатори, технополіси тощо, які сприяють виходу інновацій на ринок.

Слід зазначити, що вітчизняна інноваційна інфраструктура ще дуже слабка, характеризується функціональною неповнотою, а тому потребує всебічної підтримки з боку держави.

Для підвищення ефективності системи управління інноваційними процесами необхідно активізувати підготовку високо професіонального персоналу, особливо менеджерських кадрів. Сучасний інноваційний менеджер має зосереджуватися не лише на дослідженнях, а й багато уваги приділяти споживачеві нових знань, вивчати попит на нововведення. Сприяння появі в країні справжнього підприємця-новатора, який має талант організатора сучасного ринкового виробництва, - глобальне і пріоритетне завдання українського уряду й парламенту, а також вищих навчальних закладів, інститутів менеджменту, шкіл бізнесу, які повинні більше уваги приділяти навчанню та перепідготовці фахівців з менеджменту інноваційної діяльності. Розвиток інноваційного підприємництва має забезпечуватися також належною законодавчою базою, яка потребує подальшого вдосконалення і доповнення новими законодавчими актами [2, с. 173].

Інноваційний розвиток можна охарактеризувати як процес структурного вдосконалення національної економіки на основі практичного використання нових знань. При цьому за рахунок

впровадження інноваційної моделі економічного розвитку забезпечується підвищення ефективності національного виробництва на основі найбільш оптимального використання абсолютних та порівняльних конкурентних переваг, а також на принципі ефективного використання інноваційного потенціалу нації зокрема та світового співтовариства загалом. Реалізація інноваційного розвитку відбувається через інвестиційний механізм, при чому, враховуючи тенденції інтернаціоналізації світогосподарських зв'язків, особливого значення набуває міжнародна інвестиційна діяльність. Інвестиційний механізм інноваційного розвитку передбачає визначення стратегічних пріоритетів науково-технічного розвитку держави та впровадження механізмів стимулювання (системи пільг та стимулів) залучення інвестицій у визначені сфери.

В умовах постійного посилення значення інноваційного фактору економічного зростання стратегічним пріоритетом сучасної державної політики стає перехід до інвестиційно-інноваційної моделі розвитку, що характеризує здатність економічної системи забезпечувати досягнення економічними суб'єктами високих соціально-економічних показників за рахунок створення та використання нових технологій [6]. Державну інноваційну політику слід розглядати як комплекс принципів, стратегічних цілей та задач, що реалізуються за допомогою прямих та непрямих методів регулювання інноваційної сфери національної економіки. Результатом і вищою організаційною формою державної інноваційної політики є створення і функціонування національної інноваційної системи, що характеризується чітко визначеною спрямованістю відтворювального процесу на досягнення високої технологічної конкурентоспроможності країни за рахунок наукових знань, технологій та інформації, наявністю соціально-економічної інфраструктури, що відповідає завданням зростання технологічної конкурентоспроможності національної економіки, наявністю технологічного і виробничого потенціалу - матеріальних і людських ресурсів, здатних забезпечити випуск конкурентної високотехнологічної продукції, високими показниками економічної ефективності виробництва, які досягаються, перш за все, за рахунок інноваційних факторів [1, с. 34]. Впровадження інновацій на промислових підприємствах з 2013-2017 рр. проходить повільними кроками, що зумовлено незацікавленістю держави в розвитку інновацій (рис. 1).

Рис. 1. Джерела фінансування інноваційної діяльності промислових підприємств [складено на основі даних 5]

Формування ефективної національної інноваційної системи забезпечує перехід до інвестиційно-інноваційної моделі розвитку національної економіки та її включення до загальносвітових процесів інтернаціоналізації фінансової сфери та сфери НДДКР.

1. Інновації на промислових підприємствах

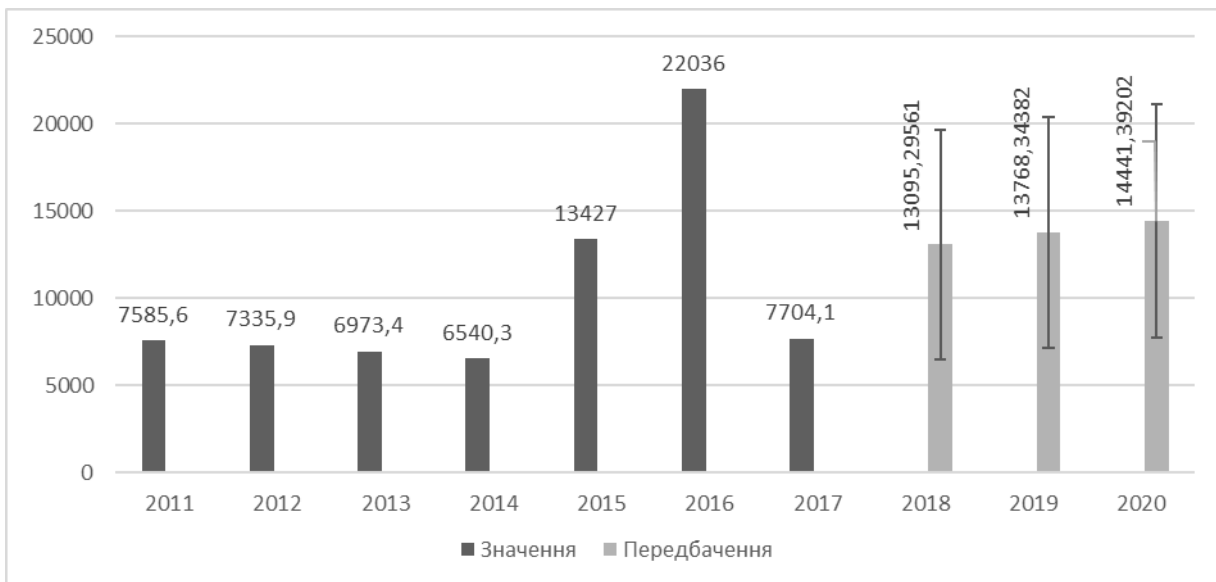
	Питома вага підприємств, що займалися інноваціями	Загальна сума витрат млн грн	Питома вага підприємств, що впроваджували інновації, %	Питома вага реалізованої інноваційної продукції в обсязі промислової, %
2013	16,8	9562,6	13,6	3,3
2014	16,1	7695,9	12,1	2,5
2015	17,3	13813,7	15,2	1,4
2016	18,9	23229,5	16,6	...
2017	16,2	9117,5	14,3	

Ще однією причиною низького рівня інноваційності економіки України є домінування великих підприємств «старопромислових» галузей, які забезпечують економічне зростання періоду 2013 – 2017 рр., в поєднанні з фактичною відсутністю інноваційно активних малих та середніх підприємств. Загальновизнано, що центральне місце в

інноваційній системі займає підприємство, яке формує попит на інноваційну продукцію, перетворює знання в інноваційний капітал та визначальну роль у цьому процесі малих і середніх підприємств. В Україні у середньому лише 6 % промислових малих та близько 16 % середніх підприємств є інноваційно активними (наприклад, у Польщі – понад 30 %)[7].

У 2017р. інноваційною діяльністю займалося 16,2% із загальної кількості промислових підприємств із середньою кількістю працівників 50 осіб і більше. На інновації підприємства витратили 9,1 млрд грн, у т.ч. на придбання машин, обладнання та програмного забезпечення – 5,9 млрд грн (64,7 % загального обсягу інноваційних витрат), на внутрішні та зовнішні науково-дослідні розробки – 2,2 млрд грн (23,8 %), на придбання інших зовнішніх знань (придбання нових технологій) – 21,8 млн грн (0,2 %). Основним джерелом фінансування інноваційних витрат залишаються власні кошти підприємств – 7704,1 млн грн. Обсяг коштів вітчизняних та іноземних інвесторів становив 380,9 млн грн, кредитів – 594,5 млн грн, державного і місцевих бюджетів – 322,9 млн грн. У 2017 р. інновації впроваджували 88,5% підприємств, які займалися інноваційною діяльністю, з них інноваційні види продукції – 53,3 %, нові технологічні процеси – 67,9 %. У 2017р. 59,3 % підприємств, які здійснювали інноваційну діяльність, реалізували інноваційної продукції на 17,7 млрд грн. Серед таких підприємств 39,8 % експортували її на 5,5 млрд грн. Майже кожне четверте підприємство реалізовувало нову для ринку продукцію, обсяг якої становив 4,5 млрд грн (на експорт – 41,5 %). Значна кількість підприємств (83,8 %) реалізувала продукції, що була новою виключно для підприємства, на 13,2 млрд грн (27,7 % поставок такої продукції було за кордон) [3].

Для того щоб вивести економіку України на бажаний рівень, необхідно реалізувати інноваційну модель розвитку. За сучасного тренду фінансування інновацій, розрахувавши прогноз на наступні три роки (рис. 2), така можливість залишається конче сумнівною. У зв'язку з цим конче актуальним стає формування інноваційної інфраструктури української економіки, інститути якої створюють необхідні умови для концентрації правових та фінансових ресурсів, виробничого впровадження нововведень, організації випуску наукоємної високотехнологічної продукції.

**Рис. 2. Прогноз загального фінансування інновацій (млн грн)
[складено на основі даних 5]**

У високо розвинутих країнах глобалізація в інноваційній сфері виявляється в зростанні питомої ваги фінансування наукових досліджень, а також посиленні процесів злиття та об'єднання технологічних компаній. Ретроспективний аналіз показує, що у глобальному світі економічно вигідний стан має не той, хто виготовляє товари, а той, хто керує їхніми потоками, хто залучає фінанси, найбільш кваліфіковані кадри, хто пропонує і поширює технології.

Аналіз світового досвіду показує, що забезпечення економічного зростання в сучасних умовах вимагає створення відповідних умов і механізмів, що стимулюють інноваційну діяльність та активне впровадження її результатів у господарську практику. Важливою складовою інноваційної економіки є комплекси інститутів правового, фінансового та соціального характеру, що забезпечують взаємодію наукових і підприємницьких структур, які мають міцні національні корені, традиції, політичні й культурні особливості.

У зарубіжних країнах до науково–технічних структур, що забезпечують інтеграцію науки і виробництва на засадах інноваційної діяльності, відносять технополіси, технопарки, бізнес–інкубатори, наукові, технологічні, інноваційні центри та інноваційні банки тощо

За даними вітчизняних фахових джерел кількість об'єктів інноваційної інфраструктури в Україні суттєво зросла у період 2000–2006 рр. (кількість бізнес–центрів у 2,9 раз; бізнес–інкубаторів у 1,7 раз; технопарків у 2,3 рази) [7].

Висновки. У той час як країна поступово виходить з кризи вкрай важливо приділяти увагу розвитку і впровадженню творчого підходу в підприємстві. Стимулювати інноваційну діяльність українців можливо при наявності якісної і реально працюючої інноваційної інфраструктури, діяльність якої актуальна і йде в ногу з загальними глобалізаційними процесами. Поки що політика розвитку інноваційної жилки в Україні показує свою неефективність. Знижується рівень фінансування інновацій і це при тому, що розвинені країни роблять основний упор на інновації та нововведення. Період між появою ідеї і її впровадженням щорічно знижується і Україні необхідно прийняти той факт, що нинішній бюрократизм в країні не сприяє швидкому впровадженню нововведень, а отже ми не можемо бути досить конкурентними.

Реформування таких негативних явищ необхідно здійснювати в першочерговому порядку для прискорення інноваційного процесу, як фактора економічного розвитку України в сучасних глобалізаційних процесах.

Бібліографічний список: 1. Зянько В.В. Інноваційне підприємництво в Україні: проблеми встановлення і розвитку: монографія. – Вінниця, «Універсум-Вінниця», 2005. – 263с. 2. Інновації: теорія, механізм розробки та комерціалізація // за ред. Л.Л. Антонюк. – К.: КНЕУ, 2004. – 394 с. 3. Інноваційна діяльність промислових підприємств у 2017 році: ЕКСПРЕС-ВИПУСК. Сайт Державної служби статистики України 16.04.2018 № 135/0/05.3вн-18 URL: http://ukrstat.gov.ua/express/expr2018/04/57_w.zip (дата звернення: 17.04.2018). 4. Князевич А. Формирование и функционирование инновационной инфраструктуры Украины: монографія / А. Князевич. – Рівне: "Волинські обереги", 2016. – 272 с. 5. Наукова та іноваційна діяльність (1990-2016). Сайт Державної служби статистики України. URL: <http://ukrstat.gov.ua/> (дата звернення: 16.02.2018). 6. Нестеренко Е.М. Необхідність інноваційного розвитку України за умов глобалізації інвестиційних процесів / Е.М. Нестеренко // Розвиток соціально-економічних відносин, 2008, м. Хмельницький: ПП Ковальський, 2008. URL: http://lubbook.org/book_654_glava_49_Neobkhdnist_innovacijjno.html (дата звернення: 15.02.2018). 7. Стеченко Д.М., Тимошенко Н.Ю. Становлення інноваційної інфраструктури України у контексті глобалізації // Економічний вісник НУТУ „КПІ”. — 2009. URL: <http://ela.kpi.ua/handle/123456789/6396> (дата звернення: 21.02.2018)

И.И. Рехтета. Глобализационный аспект инновационной инфраструктуры. В статье раскрывается процесс глобализации в инновационной сфере, проанализирована инновационная активность украинских предприятий, рассмотрены аргументы в пользу необходимости развития инновационной инфраструктуры.

Ключевые слова: инновация, инновационная инфраструктура, инновационное развитие, глобализация, конкурентоспособность.

I.I. Rekhmeta. The globalization aspect of innovation infrastructure. This paper suggested the process of globalization in the innovation sphere, analyzes the innovative activity of Ukrainian enterprises, discusses the need to develop innovative infrastructure.

Research shows that the active inclusion of Ukraine's economy in global processes of exchange has highlighted the importance of implementing the investment and innovation model of development, in the context of which a national production system must be formed, adapted to changes in world market conditions and domestic demand.

The necessity of Ukraine's transition to an innovation-oriented model of economic development is also evidenced by its low level of competitiveness due to the structural deformation of the economy, low level of technological development, the crisis of the macroeconomic environment and the ineffectiveness of public institutions.

The components of innovation infrastructure, such as industrial parks, business incubators, technopolises, etc., play an important role in ensuring the effective functioning of innovative entrepreneurship, which facilitate the launch of innovations on the market.

It should be noted that the domestic innovation infrastructure is still very weak, and characterized by functional incompleteness, and therefore requires comprehensive support from the government.

The primary priority of Ukraine's innovation policy: the development of competitive domestic industrial enterprises in the world market, the implementation of modern innovative technologies, modernization of the economy, the creation of powerful corporations with significant innovative potential, and the establishment of close cooperation between large and small innovative enterprises.

Conclusion has been made about the need of implementation of innovative model of enterprises activity to achieve the global economic goals.

Key words: innovation, innovative infrastructure, innovative development, globalization, competitiveness.

Стаття надійшла до редакції: 13.01.2018 р.